No. 51 Donderdag 19 December 1907 7de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in éénsschenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van BOEATAN:

Voor het naderend Kerstfeest kunnen wij niet nalaten, wederom de aandacht van alle belangstellenden te vestigen op onze verkooplokalen van Ned. Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt Heulstraat 19, waar tal van mooie geschenken voor den Kerstboom te vinden zijn, in verschillende prijzen.

Komt en ziet!

II. Van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië:

Behalve de heeren W. O. J. Nieuwenkamp, woonschip Edam, en F. Almerood, Cruquiusweg 8 Amsterdam, heeft ook de heer T. J. Bezemer, leeraar aan de Rijks Hoogere Land- Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen, zich bereid verklaard, een voordracht te houden. Als één der onderwerpen, door hem te behandelen, gelijk hij dat ook voor het Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam op 25 Febr. 1908 zal doen, geeft hij op: De Bevolking van Java.

Zeer beknopte historische inleiding ter verklaring van de eigenaardige plaats, die Java in den Archipel inneemt.

Kleeding, woning en karakter der Javanen.

Huiselijk leven en middelen van bestaan.

De Javaansche dessa — dorp, gemeente — als middelpunt van het maatschappelijk leven.

Godsdienst, Kunst, Taal en Litteratuur.

Korting op Pensioenen.

Beknopt Verslag van het verhandelde op de Vergadering van Dinsdag 10 December l.l. in de leeszaal van „Oost en West", Heulstraat.

Nadat de vergadering den heer Wiessing, van wien de oproeping was uitgegaan, had verzocht de leiding op zich te nemen, hield deze een lezing over het z.i. onbillijke en ondoeltreffende van de artikelen 24, 25 en 26 van de Wet op de Pensioenen der Ned. Burgerl. Ambtenaren. Het slot van die lezing was:

„De vraag zal dus beslist worden: of de Rijks Wetgever, die nooit de Indische pensioenen heeft willen vaststellen, waarover indertijd zooveel bij de Indische Officieren te doen ge/weest is, thans in een artikel van de wet op de Nederlandsche pensioenen, een korting moet blijven voorschrijven op de door den Koninklijken Wetgever vastgestelde en op de nog vast te stellen pensioensbepalingen?

Ik stel mij voor om, na eventueel debat, over een drietal vragen de beslissing van deze Vergadering te verzoeken:

1e. Vindt de Vergadering het al of niet gewenscht, eene commissie te benoemen, die in opdracht heeft, zich per rekest te wenden tot de 2de, casu quo ook tot de 1e Kamer der Staten-Generaal, om te protesteeren tegen iedere korting op eenmaal wettig toegekende pensioenen?

2e. (Bij toestemmend antwoord op de 1e vr.). Vindt de vergadering het gewenscht, dat de bedoelde commissie in overleg trede met het bestuur der Nederlandsche Pensioen-Vereeniging, of een andere gelijksoortige Vereeniging?

3e. Vindt de vergadering het gewenscht, eene commissie te benoemen ter voorbereiding eener Pensioen-Vereeniging voor Indische landsdienaren?

Bij het nu volgende debat kwamen vooral de practische opmerkingen van den heer B. J. F. Varenhorst, resp. lid en president van een tweetal Nederl. Pensioen-Vereenigingen, der vergaring zeer te stade. De eerste vraag en daarna ook de tweede, werden met algemeene stemmen met „ja" beantwoord. Het zou wenschelijk zijn, dat het rekest uitging van de vereeniging Oost en West en de Vereeniging van Leeraren aan de Openbare Middelbare Scholen te Amsterdam. Voor deze laatste Vereeniging trad de heer Varenhorst als gemachtigde op.

Omtrent de derde vraag werd besloten, dat het hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" zou worden verzocht om òf zelf op te treden als bestuurder van eene Pensioen-Vereeniging voor Indische Landsdienaren, met een permanente Commissie van Voorlichting, òf zijn bijstand te verleenen tot het propaganda maken voor de oprichting van zulk eene Vereeniging.

Tot leden van de commissie, bedoeld in de eerste vraag, werden benoemd mevrouw N. v. Zuylen Tromp, de heer B. J. F. Varenhorst en de heer M. J. Wiessing. Die commissie zou zoo mogelijk, ook bij enkele leden van de 2de Kamer de zaak mondeling bepleiten. Kon het principe niet gered worden, misschien ware het kortings-systeem dan toch nog wel ten gunste van de gepensioneerden te wijzigen.

Aan die laatste opdracht is voldaan door mevrouw Van Zuylen-Tromp en den heer Wiessing; de heer Varenhorst was door drukke ambtsbezigheden verhinderd.

Hieronder volgt de inhoud van het rekest, waarmede deze zaak, althans voorloopig, is afgedaan.

's-Gravenhage, 12/12 '07.

Aan de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Geven met verschuldigden eerbied te kennen,

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West", waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Kon. Besluit van 28 Februari 1903, no. 8, en

Het Bestuur van de Vereeniging van Leeraren aan de Openbare Middelbare Scholen te 's-Gravenhage, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd, laatstelijk bij Kon. Besluit van 14 Februari 1905, No. 36,

dat, bij de behandeling van het Wetsontwerp „Wijziging van Art. 24 der Burgerlijke Pensioenwet", in de Memorie van Antwoord van den Minister van Financiën de volgende zinsneden voorkomen ter motiveering van het behoud van het beginsel der korting op pensioenen:

„Het stelsel van korting acht hij (de Minister) in beginsel juist. Pensioen wordt verleend wanneer ouderdom of gebreken voor den ambtenaar een beletsel zijn om zijn ambt naar eisch te blijven vervullen; maar dan is het ook rationeel, dat, bijaldien een gepensioneerde later toch nog in staat blijkt te zijn eene bezoldigde Staatsbetrekking te bekleeden, zijn pensioen, zoolang hij die tweede functie waarneemt, al naar gelang hij in dat ambt hooger of lager wordt gesalarieerd, in zijn geheel of voor een deel wordt ingehouden",

dat requestranten meenen de juistheid van die stelling in hare algemeenheid beslist te mogen ontkennen;

dat toch tal van ambtenaren in Indië, op wie door art. 25 ook de korting, in art. 24 voorgeschreven, toepasselijk is, in de volle kracht van hun leven gepensionneerd worden;

dat, al ware de opvatting van den Minister juist, ook dan nog die korting alleen gerechtvaardigd wezen zou, indien het pensioen ware toegekend, gelijk dit bij particulieren wel geschiedt, als een geschenk van den werkgever, dus zonder dat daarop bij indiensttreding gerekend is en zonder dat er, gelijk in den Staatsdienst, een bijdrage voor gevorderd is;

dat zij vermeenen, dat nòch ergens in de wet nòch in eenig dienstverband, de opvatting van den Minister steun vindt;

dat, naar hunne bescheidene meening, het pensioen niet anders te beschouwen is dan als een deel van de beloning voor den arbeid, als een uitgesteld traktement, dat met uitzondering misschien van pensioenen, verleend volgens art. 30 van de Nederlandsche Burgerlijke Pensioenwet;

redenen, waarom zij Uwen Kamer eerbiediglijk verzoeken, het aanhangige wetsontwerp niet aan te nemen en Z. Exc. den Minister van Financiën uit te noodigen, een nieuw ontwerp van wet in te dienen, waarbij behoudens misschien eene enkele uitzondering, alle korting op pensioenen komt te vervallen.

Hetwelk doende enz.,

(volgen onderteekeningen).

Koloniale Praatjes.

Financiëele zelfstandigheid van Nederl.-Indië.

Onder de talrijke, bij het einde der vorige zitting van de Staten-Generaal nog onafgedane wetsontwerpen, waren, uit koloniaal oogpunt beschouwd zeker wel, die, betrekking hebbende op het in hoofde dezes genoemde onderwerp van het allerhoogste belang, en het is ongetwijfeld, waar de gevoelens daaromtrent nog al verdeeld blijken, niet van belang ontbloot, dat een, in deze materie zoo gezaghebbende stem als die van professor J. de Louter, in de December-aflevering van De Gids, haar gewicht in de schaal legde, opdat deze moge overslaan naar die zijde, waar het werkelijk belang van Indië en daarmede ook van Nederland moet worden gezocht.

Na in algemeenen zin zijne ingenomenheid te hebben betuigd met de ingediende wetsontwerpen, wijst de schrijver aan, op welke gronden deze ingenomenheid berust, op welke gronden tevens de hierbij aangegeven koers bepaaldelijk aan Nederland voorgeschreven wordt.

Het besef, merkt de heer de Louter op, dat de groote politieke en economische voorrechten, die het bezit van koloniën nog steeds verleent, worden opgewogen door ernstige plichten jegens de koloniën, heeft schier overal wortel geschoten en is een gemeenschappelijke overtuiging geworden van alle staatkundige partijen in West-Europa.

Hoe dat besef zich elders practisch uit, toont hij aan uit de inrichting van het bestuur en de rechtsverhouding tot het moederland in andere europeesche koloniën, waarbij hem de engelsche koloniën in hare onderscheidene ontwikkelingsstadiën van kroonkolonie tot nagenoeg zelfstandige landen inzonderheid voor oogen zweven, en hij tot den plicht besluit voor die natiën, welke zich met de leiding van andere volkeren zagen belast, om, waar deze uit zichzelve nog niet in aanmerking kunnen komen voor zelfstandigheid, ze daartoe op te leiden, zooals Engeland in Britsch-Indië deed, door Frankrijk in Indo-China gevolgd, waar nu ook de inheemsche elementen worden aangetrokken, om zich over de bestuursaangelegenheden uit te spreken.

Hoezeer de motieven, welke in hoofdzaak tot de indiening dezer wetsontwerpen leidden, van ietwat prozaïschen aard zijn, en professor de Louter wijst er elders in zijn opstel op, dat het beter ware geweest, daarmee niet zoo rondweg aan te komen — het doel is toch, de kolonie in staat te stellen, geldleeningen te sluiten voor eigen rekening zonder waarborg van het moederland, zoodat dat met het oog op de mogelijke gebeurlijkheden voor onaangename verrassingen zou gevrijwaard blijven, — treden deze natuurlijk bij de beoordeeling der voorgestelde maatregelen zelve op den achtergrond, waardoor de heer de Louter onzes inziens terecht de mogelijkheid eerst ziet geopend voor eene ontwikkeling van Indië in den door hem bedoelden geest.

De beginselen, waarop die maatregelen berusten, „zijn, schrijft hij, „juist, en hebben aanspraak op de erkentelijkheid van alle vrienden van Nederlandsch-Indië."

Die beginselen zijn dan, zooals men weet, de erkenning der rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië — de schrijver had die om vorengenoemde reden liever in het Regeerings-reglement dan in de Comptabiliteitswet zien opgenomen, waaruit het financieele motief zoo duidelijk op den voorgrond treedt — en de vaststelling der Indische begrooting in Indië.

Het tweede vult het eerste aan, waar dit volgens den heer de Louter slechts belangrijk en vruchtbaar kan genoemd worden onder ééne voorwaarde, dat namelijk de organen, waaraan de uitoefening van dit recht van beheer en beschikking wordt toegekend, een zekere zelfstandigheid bezitten."

Deze zelfstandigheid nu ziet de schrijver gewaarborgd in de vaststelling der begrooting, den tegenwoordigen vorm, waarin „de macht of de taak van beheer zich ondubbelzinnig openbaart."

Zeer te pas merkt de schrijver hierbij op, welke voordeelen deze regeling in zich sluit:

„Vaststelling der indische begrooting bij ordonnantie belast de indische regeering met een aanmerkelijk belangrijker taak dan haar thans ten deel valt en prikkelt haar tot verhoogde krachtsinspanning en verantwoordelijkheidsbesef. Zij draagt haar een taak op, waarvoor zij, op de plaats aanwezig en zoowel wettelijk als feitelijk met indische belangen vertrouwd, oneindig beter berekend is dan de wetgever in het moederland. Zij maakt mogelijk eene tijdige afsluiting der begrooting, met inachtneming van alle bijzonderheden, welke op haren inhoud van invloed kunnen zijn. Zij verzekert inderdaad een zelfstandig beheer aan de kolonie, waaraan de wet nadrukkelijk rechtspersoonlijkheid heeft toegekend."

Hoezeer de voordeelen in 't oog springen, blijkt bij den schrijver ernstige twijfel te bestaan aan ingenomenheid der Staten-Generaal met den voorgestelden maatregel, zoo om redenen van behoudzucht ten aanzien van de, zoo lang en zoo duur verworven macht in zake zeggenschap over Indië, als wegens de meening, door sommige leden van ons parlement gedeeld, dat alle verbeteringen in Indië van den laatsten tijd aan dit zeggenschap waren te danken.

Dezen te overtuigen valt moeielijk, volgens den schrijver, die dan het volgende opmerkt:

„Veeleer moet de offervaardigheid — in zake het prijsgeven van hunne macht in deze door de Staten-Generaal — voortvloeien uit de overtuiging, dat eene volksvertegenwoordiging, bestemd om ook waar te nemen de belangen van een ander volk, dat zelfs geen enkele vertegenwoordiger in haar midden telt. Zij mist daartoe niet slechts de noodige kennis, maar nog meer de onmisbare belangstelling. Onbaatzuchtige waarneming van eens anders belangen is slechts te verwachten van hen, die in verstandelijk en zedelijk opzicht ver boven het gemiddeld peil verheven zijn. Daarom is het m.i. een naïve illusie te wanen, dat eene versterking van den volksinvloed op de Staten-Generaal m.a.w. een uitbreiding van het kiesrecht zal bijdragen om een edelmoedige en onzelfzuchtige koloniale politiek te bevorderen."

Waar nu de beginselen, waarop de voorgestelde maatregelen berusten, de goedkeuring van den schrijver wegdragen, doet deze goed er op te wijzen, dat „kalme overweging leert al spoedig, dat het nieuwe stelsel op uiterst beknopte schaal en hoogst omzichtige wijze wordt toegepast."

De gevallen toch, waarin ook onder dit stelsel in de begrootingsaangelegenheden bij de wet kan worden voorzien, wijzen er op, dat het toezicht van de Staten-Generaal geenszins denkbeeldig is, terwijl de onveranderde samenstelling van den Raad van Indië, waaraan slechts buitengewone leden van bestuurswege uit de niet-ambtelijke elementen zullen worden toegevoegd, aantoont, waarop de eerste schrede op den nieuwen weg wordt gezet.

Niet te hard van stapel loopen, ook niet om het heele stelsel wellicht in gevaar te brengen, gold hier blijkbaar voor de regeering en professor de Louter, erkennende dat alle begin moeielijk is, juicht ook dit kleine begin toe, als iets, waaruit het grootere kan voortspruiten.

Behartigenswaard achten wij den wenk van den schrijver over de rechtmatige verwondering welke de beperkte taak wekte, waarbij de medewerking der buitengewone leden wordt vereischt. Nadere toelichting verdient echter onzes inziens waar de schrijver de uitsluiting van „inlanders en Vreemde Oosterlingen" betreurt, wat de keuze der buitengewone leden van den Raad betreft. Ware het hier niet gewenscht, in algemeenen zin het onderdaanschap als voorwaarde te stellen voor zoodanige keuze, waar ten opzichte van deze quaestie eerlang eene oplossing te wachten staat?

We zouden nog gaarne verder bij deze interessante studie verwijlen, bij de ernstige, en geenszins overbodige waarschuwing tegen het overplanten van den noodlottigen klassenstrijd in Indië, maar moeten ons tot deze enkele aanhalingen bepalen, om de aandacht onzer lezers op het hier besproken artikel te vestigen, dat er toe moge bijdragen het lot dezer ontwerpen in gunstigen zin te verzekeren, opdat waar kunne worden het woord, waarmee professor de Louter zijne studie besloot:

„Aldus kan er een opvoedende kracht van Nederland uitgaan, welke Indië zal ten goede komen en Nederlandsch roem als koloniale mogendheid zal zuiveren van vroegeren blaam en verheffen in een schoonere toekomst".

Perskroniek.

INHOUD: Mr. Ed. Rijken tegen Mr. J. W. T. Cohen Stuart in *De Nieuwe Courant*. — Mr. P. Brooshoott tegen het *Handelsblad* in de *Telegraaf*. — *Blanda* tegen de Ind.-Noterissen in *De Controleur*.

In De Nieuwe Courant van 14 dezer schrijft Mr. Ed. Rijken te Leiden een ingezonden stuk:

„Eigen ervaring gedurende mijn achtjarig Landraadspresidium te Pamekasan en Sampang (Madoera)"

(Een opmerking naar-aanleiding van mr. J. W. T. Cohen Stuart's opstel in de Indische Gids van September 1907 getiteld: „Oprichting" van Inlandsche rechtsscholen in N.-I.)

De meening van den Indische Gids-schrijver aanhalende, zegt hij o.m.:

„Resumeerende a contrario, is mr. Cohen Stuart derhalve van meening, dat, zoodra de rechter in Indië de landstaal beheerscht en ook voldoende kennis van land en volk bezit, hij tijdens de berechting van de zaken, in nagenoeg alle gevallen niet alleen waarheid van leugen zal kunnen onderscheiden, doch ook in staat zal zijn, uit het voorhanden bewijsmateriaal de waarheid op te sporen en tegenstrijdigheden van het gerechtelijk onderzoek te ontraadselen.

Voorzooveel nu betreft de rechtspraak over een groot deel der inheemsche bevolking van het eiland Madoera — namelijk die in de afdeelingen Pamekasan en Sampang — moet ik evengenoemde bewering — en ik spreek in deze uit eigen ervaring, hetgeen van den schrijver niet gezegd kan worden — als geheel juist ten stelligste weerspreken. Immers van 1892 tot 1902, met onderbreking slechts van een bijna tweejarig buitenlandsch verlof gedurende de jaren 1894 t/m 1896, bekleedde ik het Landraadspresidium in genoemde twee afdeelingen, en de laatste vijf jaren leidde ik de zittingen niet alleen geheel in de landstaal, doch voerde daarin, zoo noodig, ook correspondentie.

Bovendien trokken ook het land en volk der Madoereezen ten zeerste mijn belangstelling, waarom ik — en voornamelijk door eigen onderzoek — mijn kennis ook te dien opzichte in den meest ruimen zin trachtte te verrijken. Zooals ten overvloede de vele Europeesche en Inlandsche ambtenaren, die ik in mijn diensttijd heb leeren kennen, benevens de archieven van de Algemeene Secretarie en het Departement v. Justitie te Batavia, alsmede de nummers van de Soerabaja Courant van 14 Januari 1897 en Locomotief van 12 October 1897, handelende over mijn berechting van den op 10 December 1895 in de afdeeling Sampang plaats gehad hebbenden opstand — de z. g. n. Pradjanzaak — kunnen bevestigen, durf ik dan ook te beweren, dat mijn kennis van taal, land en volk der Madoereezen — en die van de taal ook in de fijnste schakeeringen — zoodanig was als mr. Cohen Stuart voor een werkelijk goede rechtspraak onontbeerlijk acht.

En wat heb ik in die hoedanigheid van Landraadsvoorzitter ondervonden? Dat het niettegenstaande al die kennis en een zeer groot geduld zeer dikwerf een onmogelijkheid was, uit de ondervraging van beklaagden en getuigen op te maken, wat waarheid en wat leugen was.

Een bekentenis werd toch hoogst zelden door beklaagden afgelegd en geschiedde nagenoeg alleen wanneer het feit bleek verschoonbaar te zijn of niet strafbaar (art. 239 tot en met 247 Inlandsch Strafwetboek). Verklaringen van getuigen of daaruit voortvloeiende aanwijzingen waren dus nagenoeg het eenige bewijsmiddel.

Na eenige voorbeelden hiervan beschreven te hebben, komt schrijver tot het zeer begrijpelijke besluit:

„Het zal zeker geen nader betoog behoeven, dat in zaken als bovenbedoeld met waarlijk niet te ontraadselen tegenstrijdigheden, de waarheid niet was op te sporen en dus vrijspraak moest volgen. En het is mijn vaste overtuiging, dat, wie in de eerste tijden het meergenoemde Landraad-presidium moge bekleeden — hij moge een Europeaan dan wel een inlander zijn — die persoon meermalen op gevallen als door mij aangehaald, zal kunnen wijzen. Eerst een moreele en geestelijke ontwikkeling van het Madoereesche volk tot een veel hooger peil dan waarop het nu staat — een resultaat, dat zeker eerst na verloop van een groot aantal jaren zal bereikt worden — zal een verandering ten goede kunnen aanbrengen."

* * *

In De Telegraaf van 12 dezer schrijft Mr. P. Brooshooft onder den titel:

„Weggemoffelde cijfers".

„Het kan zijn nut hebben, even in het licht te stellen, hoe het „Algemeen Handelsblad" z'n

lezers een rad voor de oogen draait, om zijn idool Van Heutsz in een onverdiend gunstig daglicht te stellen.

Het geschiedde in zijn ochtendblad van Vrijdag 29 November, naar aanleiding der volgende uiting van een Indisch blad — welk, wordt niet gezegd —:

„Het is geen gezonde toestand, wanneer een begrooting van Insulinde drijven moet op de wisselvalligheden van de gouvernementsbedrijven, terwijl daarentegen de vaste uitgaven voor militaire doeleinden bijv., ieder jaar stijgen."

Hierop rekende het „Handelsblad" uit, dat minister Fock aanvankelijk slechts een nadeelig saldo van 8½ ton verkreeg; dat echter 5.56 millioen waren uitgetrokken voor „buitengewone werken en 4.73 millioen voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling tezamen 10.29 millioen. Eigenlijk was dus voor extra-uitgaven 9½ millioen beschikbaar."

De schrijver is het hiermede niet eens en zegt na rationeele uitlegging:

„Alle spitsvondigheid, om te bewijzen, dat de gouverneur-generaal het Indisch deficit zou hebben doen verdwijnen, vervalt intusschen door het feit, dat, volgens aanvullings-begrootingen, die het Indisch dagblad nog niet kende toen 't zijn artikel schreef, de begrooting thans een deficit aanwijst van 5½ millioen in plaats van 8½ ton. Het „Handelsblad" erkent dit en goochelt dan toch nog weer met gewone en buitengewone uitgaven, ten bewijze, dat er een heel mooie financieele toestand is, waarop ik slechts antwoord, dat die 5½ millioen er dan toch maar eerst moeten zijn en, als men er voor leent — waarvoor het nog de vraag is of het eventueel zelfstandig verklaarde Indië, zonder garantie van Nederland, crediet zal hebben op de geldmarkt — de toekomende begrootingen voor rente en aflossing toch zeker jaarlijks met plm. 3 ton zullen worden bezwaard. De lof aan den gouverneur-generaal, dat hij door zijn belasting-opdrijving en schrapping van allerlei, voor de bevolking noodige uitgaven het evenwicht der begrooting zou hebben hersteld, is dus alvast onverdiend."

Dit was echter slechts een inleiding, want daarna vervolgt Mr. Brooshooft:

„Doch nu de door mij bedoelde wegmoffelarij. Het „Handelsblad" weet — daar het blijkbaar de na de begrooting gekomen stukken geraadpleegd heeft — dat het deficit over 1908 later nog zal moeten worden aangevuld met minstens 5 millioen wegens den oorlog op zoovele der Buitenbezittingen. De heer Van Deventer schatte deze nakomende verhooging op een goede 3 millioen — Kamerzitting 5 November — en dus het totale deficit op 9 millioen. Maar sedert — nl. 11 November — is een regeeringsstuk verschenen, waaruit wij mogen concludeeren, dat de militaire extra-uitgaven voor 1908 minstens 5 millioen zullen bedragen, daar zij voor 1906, toen de allernieuwste Timor- en Flores-expeditiën nog niet hadden plaats gehad, ruim 4 millioen bedroegen.

Het „Handelsblad" van 29 November heeft natuurlijk dit wetsontwerp van 11 November, tot „Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1906", gelezen. Ik zal zoo dadelijk opsommen, dat daardoor de militaire uitgaven voor 1906 werden verhoogd met plm. ƒ4.200.000, wat het „Handelsblad" evengoed kon nagaan, als ik. Zie nu, wat het onder die hem bekende omstandigheid durft schrijven:

„Deze — de uitgaven voor oorlog en marine — bedroegen, na aftrek der ontvangsten, in 1902-1905 achtereenvolgens 51.2, 52.3, 53.8 en 50.7 millioen; in 1906, volgens voorloopige opgaaf, 48.3 millioen; voor 1907 en 1908 is de raming 46.2 en 45.5 millioen, doch hier is natuurlijk, door expeditiën enz. nog overschrijding der raming m o g e l i j k (ik spatieer, P. B.). Maar duidelijk is dat na het optreden van den gouverneur-generaal Van Heutsz — October 1904 — de militaire uitgaven, zelfs ondanks de expedities naar Celebes en Bali, niet onbelangrijk zijn g e d a a l d (het „Handelsblad spatieert)."

Schrijver vraagt:

„Is dit geen opzettelijk valsche voorstelling?"

En na de officieele getallen gegeven te hebben, maakt schrijver ten slotte de opmerking:

„De militaire uitgaven over 1906 zijn dus ƒ4.730.000—+553.000 = ƒ4.177.000 hooger gebleven dan de raming. De heer van Deventer, die den tegenvaller voor 1908 in de Kamerzitting van 5 November schatte op ruim 3 millioen, bleef dus, ook al stelde men het veel duurdere oorlogsjaar 1908 gelijk met 1906, nog 1 millioen te laag. En nog is het de vraag, of het hinkende paard niet met vergeten postjes zal achteraan komen.

De Indische schatkist begint het langzamerhand te voelen, dat Indië een imperialistischen landvoogd heeft, met de bekende „kalme berusting" in den rouw, die in duizenden inlandsche en Hollandsche woningen wordt gebracht over gevallen zonen, vaders, echtgenooten, broeders. Die lijken kan het „Handelsblad" niet wegredeneeren.

Bij gebrek aan beter tracht het dus maar de kosten der oorlogs-politiek van den heer Van Heutsz weg te moffelen.

Daarin mag men het blad niet zoo maar vrij spel laten."

* * *

Blanda heeft het in de jongste C o n t r o l e u r over den naijver der **Indische notarissen** onderling. Hij begint o.a. te zeggen:

„De mailbladen toch vormen tegenwoordig één koekoek- één zang van klaagliederen van Jeremia. Men leest slechts van ontevredenheid en ontstemming. Ontevredenheid in alle ambtelijke rangen en gelederen — de heeren van B. B. spreken nu zelfs al van hun „treurcorps", — ontevredenheid in het leger. Zij hangt nu over die „goeie" Oost als een dikke mist over Londen. Een merle blanc in 't gild is die landsdienaar, die heden ten dage tevreden met zijn lot is. Indië staat thans in het teeken der ontevredenheid.

En wat buiten de staatsruif zich voordoet, is ook al niet bijster opwekkend en zeer zeker niet in staat, om aan het weinig verheffende schouwspel dier ambtelijke malaise wat levendiger aanschijn te geven. De Indische pers, die ons de eindelooze verzuchtingen van het steen en been klagende Indië overbrengt, wordt zelve, meer dan ooit, door nijd en afgunst verteerd, een kwaal, die ook elders woekert en die weer meer speciaal het particulier element aangetast schijnt te hebben. Zoo ook het corps der Indische notarissen. En hierover wilden we het ditmaal wel eens even hebben.

Veeleer dan kracht van samenhang te vinden in esprit de corps, zijn de notarissen en candidaat-notarissen in Indië verdeeld door een vinnige jalousie de métier. Dit bleek al voor ruim twee jaar, toen onze aandacht getrokken werd door een reeks van krantenartikelen, waarin de heeren nogal heftig tegen elkander te velde trokken, een pennenstrijd op onvriendelijken toon gevoerd, omdat de broodnijd er duimendik op lag. Daarop zijn de gemoederen wel weer wat tot rust gekomen. Maar dit schijnt slechts een wapenstilstand te zijn geweest. De strijdbijl is nu weer opgegraven.

Als kok en bottelier 't met elkander aan den stok hebben, krijgt men wel eens dingen te hooren, die 't publiek liever niet weten moest. Zoo is 't bij dit geharrewar ook wel eenigszins. Er ligt daarin niet veel verheffends, versterkends of bemoedigends. De heeren zijn onwillekeurig uit de school gaan klappen en hebben het publiek zaken medegedeeld en confidenties gedaan, die beter gezwegen waren."

Schrijver eindigt, na eenige sprekende staaltjes te hebben aangehaald, met de woorden:

„Wenschelijk ware het ook, dat meer ambtelijke betrekkingen werden opengesteld voor jongelui, die het groot notaris-examen hebben afgelegd, gelijk zulks in Nederland het geval is. Dat zou wat ruimte geven en het gedrang van tegenwoordig aanmerkelijk doen verminderen, wat weer zijn heilzame uitwerking zou hebben op de verdraagzaamheid onder de broeders. Géén overbodigheid, voorwaar!"

Uit de Oost-Indische Mail.

Cursus Land- en Tuinbouw.

In de J a v a s c h e C o u r a n t van Vrijdag 15 November 1907 komt de volgende bekendmaking van den Directeur van Landbouw voor:

Met primo Januari 1908 wordt te Buitenzorg een eenvoudige cursus in land- en tuinbouw geopend, voor 25 leerlingen. Aan tien hunner die daartoe het meest in aanmerking blijken te komen, kan een studiebeurs worden toegekend van ƒ25 per maand.

Na twee jaar het onderwijs te hebben gevolgd zal aan een tiental der beste leerlingen gelegenheid gegeven worden tot opleiding voor de betrekking van opziener bij het boschwezen.

Candidaten, minstens in het bezit van het diploma van afgelegd klein-ambtenaars-examen en

tusschen de 15 en 18 jaar oud, kunnen zich tot uiterlijk den 15en December a.s. aanmelden bij den directeur van landbouw te Buitenzorg.

* * *

Het a.s. Koffiecongres.

Van het bestuur van het Algemeen Syndicaat van koffie- en andere bergcultures ontvingen de I n d i s c h e B l a d e n 't volledig programma der werkzaamheden van het op 13 en 14 December te Soerabaja te houden koffiecongres. Op den eersten dag zullen de volgende voordrachten worden gehouden:

1. De chemie der caoutchouc, door H. C. Prinsen Geerligs.
2. Coca en de extractie der alkaloïden, door Dr. A. W. K. de Jong.
3. De intensieve cultuur bij de koffie in vergelijking met het z.g. Djoetool-systeem, door J. E. ten Hones.

Voor den tweeden congresdag zijn de volgende voordrachten aangekondigd:

1. Mededeelingen omtrent coffea robusta door H. H. T. van Lennep.
2. Heeft coffea robusta een grooter weerstandsvermogen tegenover ziekten en plagen dan Java- en Liberiakoffie? door Dr. Th. Wurth.
3. De achteruitgang van de Liberiakoffie op Java; welke houding moeten wij tegenover haar aannemen? door Dr. P. J. S. Cramer.

* * *

Radja's in ballingschap.

Begint de Radja van Boni volgens de Bandoengsche pers in slechten toestand doen te geraken, ik kan u verzekeren, zoo schrijft men uit Djokja aan het S o e r. H b l. dat de naar Djokja verbannen radja van Larantoeka het geen haar beter heeft.

Deze vorst, zoo hij althans op dat praedicaat aanspraak kan maken, daar op de Soenda Eilanden en in de Molukken haast evenveel radja's zijn als op de Djokjasche ondernemingen bekèls, doet nog wel met zijn kinderen zoo'n beetje aan Westersche beschaving, wat ook geld kost. Hoe meer notitie men van hen neemt hoe grooter hunne grieven-dossiers worden.

* * *

Het B a t. N i e u w s b l a d schrijft over:

Den toestand op Noesa Kembangan:

„Door de bladen gaan weer kwade geruchten over den toestand op Noesa Kembangan, geruchten, welke hun oorsprong vinden in een nieuwen moord op het eiland.

De resident van Banjoemas rapporteerde den 9en November dienaangaande:

Donderdag den 7den Nov., des namiddags is de ambonneesche werkbaas Djodjaga van het etablissement Karanganjar op het werk door dwangarbeiders van Atjehschen landaard vermoord.

Zijn ploeg, 31 man sterk, is daarop over het eiland gevlucht naar een punt tegenover de afdeelingshoofdplaats Tjilatjap met medeneming van hun werktuigen en de wapens van den verslagene.

Zonder verzet zijn zij overgebracht naar den vasten wal en in 's lands gevangenis opgesloten.

Volgens verklaring van den cipier te Karanganjar is de toestand op het etablissement rustig.

Het schijnt, dat dergelijke onverwachte aanvallen moeielijk te voorkomen zijn.

Dit officieele bericht komt zeker niet te vroeg. Zoowel de correspondent van het N. v. d. D. als die van de L o c o m o t i e f hebben het gebeurde reeds eenige dagen geleden meegedeeld en... gekleurd. Beiden schreven bijv. dat het „waarschijnlijk" niet bij den eenen moord was gebleven en zoo meer.

In de L o c o m o t i e f wordt er dan nog bijgevoegd, dat de vermoorde de goedheid in persoon was; dat de moordenaars zich naar Tjilatjap „begaven" om zich over te geven enz.

Het zal bij onderzoek natuurlijk wel blijken, dat deze voorstelling van zaken ook weer overdreven is. Maar ook zonder die overdrijving is het feit ernstig genoeg.

Wij hebben tegen de alarmeerende praatjes van tjilatjapsche correspondenten front te maken, en wij doen dat nog. Doch wij wenschen daarmee niet te zeggen, dat wij bestendiging van den toestand goedkeuren. De regeering weet, dat de toestand dringend verbetering behoeft; zij weet, dat het aantal opzieners geheel en al ontoereikend is; zij weet ook, dat de bewaking alles te wenschen overlaat. In die gebreken had aanstonds voorzien moeten zijn; en dit is niet gebeurd.

Waarom niet?

De resident van Banjoemas maakt er zich van af met de laconieke mededeeling, dat, naar het schijnt, dergelijke aanvallen moeielijk zijn te voorkomen. Dat zal wel waar zijn; tegen onverwachte aanvallen is niemand gewapend.

Maar de vraag is, of het mogelijke gedaan is om dergelijke excessen zooveel mogelijk te voorkomen; en het antwoord luidt beslist ontkennend.

De verantwoordelijkheid voor dezen moord treft dus de regeering, die in verzuim bleef, te doen wat zij doen moest. En wij dringen er met klem op aan, dat nu niet langer gedraald worde: haar nalatigheid heeft reeds meer dan genoeg bloed gekost."

* * *

Omtrent Wekker's Atjeh-Campagne lezen wij in het S o e r. H a n d e l s b l a d:

Gaat het daar om?

Met de meeste kracht moeten wij opkomen tegen de door de J a v a b o d e met aplomb verkondigde en met schijngronden gestaafde bewering, dat Wekker's Atjeh-Campagne — in de A v o n d p o s t en in het S o e r. H a n d e l s b l a d — eigenlijk gericht is tegen generaal Van Daalen, wien de schrijver gaarne een beentje zou lichten. Het Bataviasche blad, dat den gouverneur van Atjeh zoo edelmoedig de hand boven het hoofd houdt — wat zal de heer Van Daalen nu rustig slapen! — leidt dien zoogenaamd geniepigen aanval op generaal Van Daalen af uit het in onze courant opgenomen artikel met de onderteekening ***.

De insinuatie van de J a v a b o d e is zóó min, dat het een zelfoverwinning kost, er op in te gaan. Vooral uit het vervolg van Wekker's artikel in de A v o n d p o s t zal de lezer zien, dat de toestanden in Atjeh's binnenlanden ten hemel schreien; dat de bevolking er ten prooi is aan een terreur, die wij niet aarzelen als een hollandsche furie te kenschetsen. Niet alleen, dat aan de kwaadwillige elementen in de guerrilla geen kwartier wordt gegeven, ook de lieden die ons welgezind zijn, staan bloot aan ergerlijke gewelddaden. Dat het er zoo'n janboel is, hadden wij ons niet durven voorstellen.

Overigens hadden wij reeds in ons weekoverzicht van 9 dezer doen uitkomen, dat wij generaal Van Daalen niet met steenen willen werpen. De hoofdoorzaak van de tegenwoordige Atjeh-débacle is niet te zoeken in een persoon, maar in een systeem. Dit stelt ook Wekker duidelijk in het licht, al spaart hij Van Daalen niet. Deze heeft de opdracht gekregen een vuist te maken, zonder dat hij een hand had; men heeft hem gelast, Atjeh verder te pacificeeren, zonder dat men hem de beschikking gaf over de benoodigde troepen.

Maar dat alles neemt niet weg, dat het feit, dat het zóó ver is gekomen, sterk tegen den gouverneur van Atjeh pleit. Wat wij hem in hoofdzaak ten laste leggen is dat hij heeft berust in den voortduur der Hollandsche furie. Hij had de „portefeuille-quaestie" moeten stellen.

Van ondergeschikte beteekenis is het, dunkt ons, dat Van Daalen niet de meegaandheid en jovialiteit van een Van Heutsz bezit. Maar wie durft staande houden, dat de tegenwoordige gouverneur van Atjeh, zoo hem de noodige troepen maar worden gegeven, niet tegen de pacificatietaak is opgewassen? Hij moge niet het bewonderenswaardig beleid van zijn inderdaad grooten voorganger ten toon spreiden, als vaststaand beschouwen wij het, dat de discipel het werk van den leermeester naar behooren kan voortzetten.

Het komt ons voor, dat *** in onze courant vooral heeft willen doen uitkomen, dat generaal Van Daalen een kranig soldaat is, maar als bestuurder, als staatsman, te kort is geschoten; hij had, gelijk gezegd, in het huidige demoraliseerende gedoe niet mogen berusten. Dat Wekker in de A v o n d p o s t bezield is met haat jegens den gouverneur van Atjeh en naar de pen heeft gegrepen enkel om dien haat bot te vieren, is een infame aantijging. Als men zich hierover niet boos maakt, is dit omdat men weet dat de steen aan 't rollen is en zal blijven doorrollen, ten spijt van de pogingen van den geweldigen krantenman, die de J a v a b o d e koestert aan zijn voor vaderland, vorst en ambtenaren gloeiende borst.

* * *

Weder een Persdelict.

In aansluiting op onze mededeeling dat door de justitie een onderzoek is begonnen in zake de openbaarmaking der stukken, betrekking hebbende op de zaak Entjiq Oeda, kunnen wij thans mededeelen, schrijft het B a t. N i e u w s b l a d, dat tegen den redacteur van het N. v. d. D. een vervolging is ingesteld op grond van staatsblad 1854, no. 18.

Dit staatsblad verbiedt aan onbevoegden inzage te geven van de archieven, of eenig gedeelte daarvan, zelfs maar bij wege van uittreksel openbaar te maken, enz. Tegen overtreding wordt een straf bedreigd van ƒ1000 tot ƒ3000.

De justitie, zoo vernamen wij, zou bereid zijn, van de vervolging af te zien, indien de beklaagde den naam van zijn zegsman noemde, een voorstel, dat natuurlijk van de hand is gewezen.

Deze vervolging is wèl een illustratie op de belofte van den minister van koloniën, dat er wat minder aan persvervolgingen zal worden gedaan. Zij illustreert tevens de wijze, waarop het recht hier gediend wordt. Dienaren van het gouvernement, die zich schuldig maken aan strafbare feiten van hoogst ernstigen aard, welke ieder particulier, had hij ze bedreven, met een zware straf zou moeten boeten, gaan vrij uit, krachtens een beslissing van den gouverneur-generaal, ondanks het verbod in artikel 81 van het regeerings-reglement. Maar de publicist die achter dit staaltje van administratief recht doen komt en daaraan openbaarheid geeft wordt vervolgd... men straft hem als een boosdoener, omdat hij een verborgen kwaad, een geval van rechtsverkrachting, ter algemeene kennis brengt. En daaraan gaat dan vooraf de onzedelijke propositie zijn zegsman te noemen, want deze is het eigenlijk, dien men de wrekende hand wil laten voelen.

Hoera! voor het Recht in Indië!

* * *

Mishandeling van Koelies.

Het schijnt wel, of het den leiders van mijnbouw en andere industrieele ondernemingen in het oosten, niet gegeven is, tegenover het werkvolk, inboorlingen of geïmporteerden, menschelijk op te treden. Het schijnt steeds voor te moeten komen, dat de leider zich zelf gaat verlagen in plaats van zich door zijn daden te handhaven in zijn positie van meerdere. In onzen archipel zijn de voorbeelden van mishandeling, door particuliere ondernemers en hun ondergeschikten, en door ambtenaren van het zorgende gouvernement, te menigvuldig en vaak van nog zoo recenten datum, dan dat wij ze nader behoeven te behandelen; het zijn thans de departementeele rapporten van de Federated Malay States, die ons aanleiding geven tot deze inleiding. Van belang is de medische statistiek in deze rapporten. De rapporteerende geneesheer heeft niet, als hier zoo dikwijls het geval bleek, gepoogd de zaken te bemantelen; wat hij heeft te zeggen, zegt hij in verstaanbare taal.

Wij lezen daarin:

„Het sterftepercentage onder de chineesche koelies, die in het hospitaal worden opgenomen vertegenwoordigt eigenlijk het percentage onder de mijnwerkers. Hij zegt, dat de mijnbouw onder de gunstigste omstandigheden geen gezond beroep kan worden genoemd. In het algemeen wordt in Perak ondergrondsche mijnbouw gedreven en er zijn geen cijfers of andere aanwijzingen, dat deze vorm van arbeid ongezonder is dan het werk aan de oppervlakte.

Er is niet veel verandering in het sterftepercentage van onze verschillende hospitalen, gedurende de laatste vijftien jaar. De sterfte in mijndistricten heeft gevarieerd van 10 tot 20 proc; en de reden hiervoor is, naar mijn meening, de ongezonde huisvesting der koelies. De mijnbouwondernemers zijn geheel vrij in de keuze, hoe die arbeiders te huisvesten... Zij geven... hun een kongsi-huis, aan den rand van 'n moeras, zonder watervoorziening, en met het woud grenzende aan de wanden der hut of hutten. De kongsi-loods is overvol en elke kwaliteit rijst en visch wordt verstrekt. Waarlijk geen wonder dat de sterfte onder de Chineezen in geheel Perak 37.07 per mille bedraagt, terwijl van de lotgenooten in Zuid-Afrika, die onder medisch toezicht staan en omtrent wier ontberingen wij zooveel gehoord hebben, slechts 18.4 per duizend bezwijken.

Er moet iets gedaan worden, om de groote sterfte te verminderen. De mijnbouw ondernemers moeten gedwongen worden, de plichten der menschelijkheid na te komen; er zijn genoeg wegen om dit te doen.

(Bat. Nieuwsblad.)

Slibben in het Westervaarwater van Soerabaja.

Van een belangstellend lezer op Billiton, verneemt de Javabode — wel eenigermate tot hare verwondering — dat reeds in het vorig jaar een slibrad door den oud-generaal Ermeling in 1903 voor de uitslibbing van genoemd vaarwater uitgevonden, doch toen door den waterstaat afgekeurd, op verschillende banken nabij het eiland Billiton door de Billitonmaatschappij met buitengewoon gunstig gevolg is beproefd.

Is dit slibrad den proefnemers te Soerabaja wellicht onbekend gebleven, zoo wordt gevraagd.

Na maanden langen nutteloozen arbeid gaat men nu nog andere raden en het systeem Ferguson gebruiken, om, zooals de Soer. Crt. onlangs meldde, dan eindelijk een „succes te pakken te krijgen", dat men blijkens vorenstaande, eigenlijk dadelijk... voor het grijpen heeft gehad.

* * *

Nieuw Guinea-Expeditie.

Van Mr. Lorentz, den leider der Nieuw-Guinea-expeditie, is telegrafisch de mededeeling ontvangen, dat de expeditie behouden op Merauke is teruggekeerd, doch dat de datum waarop het gouvernements-stoomschip Valk, de expeditie naar Java zal terugbrengen, nog niet vast te bepalen is.

Een dergelijk bericht werd ook van den assistent-resident van Zuid-Nieuw-Guinea ontvangen. (N. v. d. D. v. N. I.)

* * *

Het opstootje op Lombok.

Hieromtrent schrijft men nog het volgende aan de Locomotief:

„Het eerste vrrschijnsel van verzet was, dat twee familieleden van het inlandsche districtshoofd tegen dezen ambtenaar opstonden. Op den 8en November verluidde, dat aan de zijde van het districtshoofd reeds 10 dooden en 3 gewonden waren gevallen. In den nacht van 8 op 9 dezer, omstreeks 1 uur, rukten de assistent-resident Veenhuijzen en de controleur Wittenrood met 50 pradjoerits en 2 instructeurs uit om den opstand te dempen. Intusschen was uitgelekt, dat er ook te Sakra en Pitjod iets broeide. Uit Sakra waren reeds zeven voorname Sasakkers opgelicht en per stoomschip Borneo naar Ampenan opgezonden.

In den nacht van 9 op 10 November kwamen de assistent-resident en de controleur reeds te Laboean Hadji terug. Zij hadden in den ochtend van den 9en eenige salvo's afgegeven op de daken der huizen in de gesignaliseerde desa, waarop verscheidene Sasakkers om vergiffenis kwamen vragen. Anderen echter namen dra de vlucht naar twee kampongs op een berg gelegen, ongeveer 2500 à 3000 voet hoog. Ook de aanvoerders der oproerige benden namen naar die kampongs de vlucht.

Den 10den November, 's-avonds half 6, vertrok de assistent-resident wederom met 2 instructeurs en de pradjoerits, met het doel twee kampongs op den berg te overvallen. Tusschen 4 en 5 uur kwamen zij daar aan en vonden de kampongs geducht versterkt met afgekapte boomstammen en doeri-planten; buitendien waren rondom de kampongs steenen borstweringen opgeworpen. Tegen 11 uur was het gevecht geëindigd en waren de twee bergkampongs ingenomen. Een goeroe, die djimats voor onkwetsbaarheid had uitgegeven, bleek gesneuveld te zijn. De huizen werden onderzocht; 37 mannen en vele vrouwen werden gevangen genomen en beide kampongs werden verbrand. Jammer genoeg wist een der hoofdaanleggers met eenige zijner aanhangers in het gebergte te ontkomen. Aan onze zijde had geen enkel man eenig letsel bekomen. De gevangenen werden eerst naar Laboean Hadji, vervolgens naar de standplaats van den controleur Wittenrood, Selong vervoerd.

De assistent-resident Veenhuijzen en de controleur Wittenrood schijnen snel, doortastend en moedig te zijn opgetreden.

* * *

Onze Consuls.

Blijkens bericht van den consul der Nederlanden te Kobe is het gewenscht met den waarnemenden vice-consul te Nagasaki, den heer G. Goudarean, wegens dien onbekendheid met de nederlandsche taal, in het fransch of engelsch te correspondeeren.

Toen wij ons voor eenigen tijd te Aden bevonden, ontvingen wij op zekeren dag het vereerende bezoek van den nederlandschen consul aldaar, een Duitscher, die gemeenlijk niet nuchter was, welk bezoek ten doel had, onze voorlichting te vragen over een brief in het hollandsch, door den consul ontvangen van het ministerie van koloniën te 's-Gravenhage. De consul, die van het schrijven tittel noch jota begreep, had toevallig gehoord, dat wij in het „Hotel de l'Univers" vertoefden, en maakte van de gelegenheid en een nuchter oogenblik gebruik om ons te verzoeken den brief — die „geheim" was, als we ons niet sterk vergissen — voor hem te vertalen.

De nederlandsche belangen worden wel goed behartigd in het buitenland. In den tijd van den Boerenoorlog was het nederlandsche consulaat te Sansibar in handen van den engelschen consul-generaal! (Bat. Nbld.)

West-Indische Berichten.

SURINAME.

Een belangrijke beslissing.

Den 2en November ll. wees het hof van justitie te Paramaribo vonnis in een contractzaak, welk vonnis, gelijk Onze West mededeelt, om zijn belangrijkheid voor goud- en balata-concessionnarissen, in wijden kring dient te worden bekend gemaakt.

Voor het huren van arbeiders, zoo voor de balata- als voor de goud-industrie is voorgeschreven, dat de contracten schriftelijk ten overstaan van den commissaris van politie of van een door hem aangewezen ambtenaar moeten worden gesloten.

Nu hadden twee arbeiders zich in December van het vorige jaar naar den vorm verbonden om zes maanden balata te gaan bewerken op een bepaald terrein aan de Saramacca-rivier.

Mondeling stemden die lieden toe, toen ze achtereenvolgens naar twee andere terreinen gezonden werden, maar op het laatste staakten zij den arbeid.

Aangeklaagd wegens conractbreuk werden ze door deze kantonrechter veroordeeld, maar het hof sprak hen in hooger beroep vrij, daar hunne mondelinge toestemming slechts een onderhandsche overeenkomst was, waarop de bepalingen der wet niet van toepassing konden geacht worden.

* * *

Oost en West.

Een woord van hulde past hier zeker wel aan den wakkeren vertegenwoordiger onzer Vereeniging in Suriname, den heer Fred. Oudschans Dentz, die onvermoeid de belangen van Oost en West voorstaat, zoodat nu weder in de districten Saramacca en Beneden-Commewijne-correspondenten konden worden aangesteld, de heeren van Genderen en Currie, respectievelijk op de plantages Catharina Sophia en Belwaarde woonachtig.

* * *

Koloniale middelen.

Het in het Gouv. Adv. Blad gepubliceerde overzicht van de opbrengst der middelen over de eerste negen maanden van dit jaar geeft in zijn geheel nog steeds aanleiding tot tevredenheid. Het eerste middel, dat der inkomstenbelasting, leverde voor dat tijdperk reeds 8000 gld. meer op dan de raming voor het geheele jaar; dat van de belasting op de huurwaarde, nagenoeg 2000 gld.; dat betreffende de balata-industrie omstreeks 47000 gld., de geneeskundige school 1600 gld.; terwijl het van verschillende andere middelen nu reeds te voorzien staat, dat zij bij het einde van het jaar een surplus zullen aantoonen. Tenzij de laatste maanden van het jaar evenwel schot brengen in de goud-industrie, zullen goud-belasting, koloniale spoorwegen en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen waarschijnlijk tezamen ruim een halve ton, zoo niet meer, beneden de raming blijven, welk tekort evenwel, zoo niet geheel, dan toch grootendeels door het nu reeds als hiervoren aangegeven te constateeren surplus op andere middelen zal worden gecompenseerd. En wanneer we dan zien, dat accijns en invoerrechten over het genoemde tijdvak bij een raming van 1.280.000 gld. voor het heele jaar, reeds 1.055.000 gld. opbrachten, dan meenen we met het oog op andere meevallers wel te kunnen rekenen op een overschrijding der raming op het einde van het jaar met één tot anderhalve ton gouds. Zou van 1907 nu eindelijk de victorie beginnen?

* * *

De goud-industrie.

Wij spraken hiervoren van een schot in deze industrie, zou daar kans op wezen? Wanneer we de ontvangsten der koloniale spoorwegen, over de maand October ll. met 10797 gld. zien aangegeven, bijna 800 gld. meer dan het twaalfde deel der raming over het heele jaar, waartoe vooral het enorme goederen-vervoer — in het door Onze West gegeven staatje vinden we het cijfer van 3225 ton, terwijl het vervoer in de maand te voren ad 424 ton reeds een record was — het zijne bijdroeg, dan meenen we de plank niet ver mis te slaan, door aan te nemen, dat dit belangrijke vervoer met de goudindustrie in verband staat, opvoer van machinerieën enz., — toekomstmuziek dus nog, hoezeer de koloniale spoorwegen daar nu reeds baat bij vonden. Meer directe resultaten voor de industrie zelve zullen mogelijk kunnen worden verwacht uit de openstelling van het Lawa-gebied voor concessionnarissen, waar er nu nog bijna alleen de fransche Compagnie des mines d'Or enz. werkt, wier concessie onlangs werd vernieuwd.

* * *

Landbouw-premies.

Door het gouvernement zijn premies uitgeloofd voor den landbouw.

Van den kleinen landbouw worden inzendingen ingewacht van rijst, in zakken van 60 kilogrammen; maïs in zakken van 300 spieren; cassave, zoete aardappelen, tayer, nappie en yams in hoeveelheden van 10 tot 20 kilogrammen, waarbij plantmateriaal gevoegd is van al deze gewassen behalve tayer; groenten en vruchten, in verschillende aangegeven hoeveelheden; en van cacao en koffie in hoeveelheden van 25 kilogram bereid, waarvoor in het geheel 14 premies zijn uitgeloofd tot een totaal bedrag van 64 gulden en vijftig centen geld.

Voorts zijn nog vier premiën uitgeloofd tot een totaal bedrag van 42 gulden en vijftig centen voor inzendingen van eene volledige collectie van inlandsche variëteiten van een der volgende gewassen of groepen van gewassen: cassave, zoete aardappelen, tayer en rijst, maar naar deze premiën kan ook door niet-kleine landbouwers worden medegedongen, zoodat de aanmoediging in 't kort neer komt op weinig meer dan 100 gulden in totaal. Veel is zeker anders, en we meenen te mogen betwijfelen dat zulke premies in staat zouden wezen, den kleinen landbouw 'n stootje vooruit te helpen. Beter iets dan niets, zal men wellicht zeggen. Het kan zijn. Wanneer men zich intusschen bij het landbouwdepartement te Paramaribo nu maar niet verbeeldt, reeds een belangrijke schrede in deze practische richting te hebben gedaan, want daar heeft, wat nu geschiedde, al heel weinig van.

* * *

Oude Oranjetuin.

Door den heer Oudschans Dentz is, naar het Prot. Bl. meedeelt, aan den kerkeraad der hervormde gemeente te Paramaribo een door hem vervaardigden inventaris met naamregister ter hand gesteld van de grafzerken in en om de hervormde kerk aldaar.

Daaruit blijkt, dat er in de kerk 67 en daarbuiten nog 14 zerken liggen van afwisselenden ouderdom. Onder de op de zerken vermelde geboortejaren was 1674 het vroegste, terwijl de eerste overledene in 1726, de laatste in 1800 begraven werd.

Bijzondere aandacht trekken 27 zerken, die van familie-wapenen zijn voorzien, waarvan sommige buitengewoon fraai zijn uitgevoerd. Slechts drie steenen hadden voor den samensteller van den inventaris onleesbare opschriften, en over 't algemeen vond hij de meeste zerken in goeden toestand. Enkele daarvan dragen verzen, waarvan er een geteekend is door den predikant Ds. Doesburg in 1771.

Het alphabetisch register bevat menigen bekenden naam uit de surinaamsche geschiedenis en van mannen, die hooge ambten in het bestuur der kolonie hebben bekleed.

De meest eigenaardige zerk moet die wezen van Maria Susanna Duplissis, eene vrouw, die bij haar leven om haar wreedheid berucht schijnt te zijn geweest, en op wier graf men de woorden beitelde: „Eindelijk ben ik tot rust gekomen."

De veertien buiten de kerk gevonden zerken zijn daar onder gouverneur van Heerdt te zamen gebracht uit het om de kerk gelegen terrein, vroeger begraafplaats, maar allengs in zoodanigen toestand geraakt, dat opruiming noodig geoordeeld werd en alleen de minst geschonden steenen werden bewaard.

* * *

Van vreemde Koloniën.

Fransch Guyana.

Teekenden we onlangs uit een onderhoud, dat de afgetreden gouverneur Picanon aan de Fransche pers verleende, aan, hoe deze zich de toekomst van Fransch Guyana hoofdzakelijk in de verdere ontwikkeling der goud industrie dacht, de nieuw opgetreden gouverneur Rodier is een geheel andere meening toegedaan.

In zijne bij gelegenheid der opening van de gewone zitting van den Algemeenen Raad den 28en October l.l. gehouden rede, merkte de heer Rodier o. a. op, dat „de goud-productie niet een doel voor de kolonisatie kan zijn, Maar... ze kan een middel wezen."

Hoezeer vertrouwen stellende in het voortbestaan gedurende nog lange jaren der goud-ontginning in Guyana en zelfs in de ontwikkeling van 't bedrijf, meent de heer Rodier, dat thans inzonderheid moet worden aangestuurd op de ontwikkeling van die landbouw-, handels- en industriëele ondernemingen, waartoe klimaat en bodem van het land zich inzonderheid eigenen.

Daartoe dient zoowel verbetering te worden gebracht in den stand der verkeersmiddelen, als de beschikking over een voldoend aantal arbeiders.

Wat het eerste punt betreft, werd reeds ten vorigen jare door den Algemeenen Raad eene leening van 5.5 millioen franken in beginsel aangenomen, ten behoeve van de verbetering der haven van Cayenne, den aanleg van een weg van Cayenne naar Sinnamary, en drinkwatervoorziening ter hoofdplaats.

De heer Rodier meende, dat van de zijde van het departement van koloniën geen bezwaren tegen die leening zouden worden aangevoerd, wanneer men met behoorlijk bestudeerde plannen voor den dag kwam en het budget een waarborg voor zulke leening opleverde.

Maar vanwaar moeten de arbeiders komen, zoo voor de voorgenomen openbare werken als voor eventueele ondernemingen? De kolonie telt, volgens de telling van 1906, ruim 39000 zielen, w.o. een kleine 1000 man behoorende tot land- en zeemacht, ruim 6000 veroordeelden, ruim 7000 goudzoekers en 1200 Indianen, zoodat er voor de gezeten bevolking een totaal van nog geen 24000 overblijft, voor een oppervlakte, die het vijfde deel van geheel Frankrijk beslaat.

Maar die 6000 gestraften dan? Men heeft ze in afwachting van vorenbedoelde leening aan het werk gezet aan den geprojecteerden weg, maar moest wegens de ontzaggelijke sterfte onder de Europeanen van den arbeid der Europeesche veroordeelden afzien, zoodat nu nog slechts Malgassische gestraften daaraan werken onder toezicht van Europeesche militairen. Bovendien moet men, zegt de heer Rodier, niet vergeten, dat arbeidsschuwheid in hoofdzaak juist de aanleidende oorzaak voor de meesten der gestraften uitmaakte voor hun tegenwoordigheid in de kolonie, zoodat ook met het oog op het klimaat de verwachtingen ten aanzien van den arbeid dier veroordeelden niet te hoog mogen worden gespannen.

Waar nu die gezeten bevolking van slechts 24000 zielen niet de noodige arbeiders kan opleveren, is de vraag daarnaar een brandende. Wel heeft de heer Rodier zich in verbinding gesteld met 't departement van koloniën, om de uitzending te verkrijgen van een duizendtal tot langdurige straffen veroordeelde Annamieten uit de overbevolking van Poeloe Condor en andere gevangenissen in Indo-China, welke veroordeelden dan uitsluitend op landbouwondernemingen zouden worden ten arbeid gesteld, maar hiermee kan bedoelde vraag niet opgelost heeten.

De eenige oplossing ziet de gouverneur Rodier in de hervatting van de Britsch-Indische immigratie onder door het bestuur der kolonie te stellen afdoende waarborgen voor een goede behandeling der lieden. 't Was hem, zei hij, indertijd, toen hij als gouverneur te Pondichéry vertoefde, opgevallen, dat Engelsch-Indische ambtenaren er hem opmerkzaam op maakten, dat de in hun land terugkeerende Britsch-Indiërs allen over een spaarduitje beschikten, behalve zij, die uit Fransche koloniën kwamen. Dat moest niet mogen voorkomen.

Zal de heer Rodier meer tot stand brengen dan zijne voorgangers? In zooverre trad hij onder gunstiger voorwaarden op, nu onlangs de macht der zoogenaamde socialisten in Fransch Guyana bij de laatste verkiezingen werd gebroken.

Teekenen wij, nu we toch bij Fransch Guyana verwijlen, hier nog even aan, dat dezer dagen bij de behandeling der Fransche koloniale begrooting in de Kamer van Afgevaardigden de minister van koloniën, Milliès Lacroix, op een desbetreffend betoog van den afgevaardigde Raoul Peret meedeelde, dat stappen waren gedaan voor de terugzending naar Frankrijk van de 350 nog in Fr. Guyana en Nieuw-Caledonië aanwezige vrouwelijke relégués, door terugwerkende kracht te verleenen aan de wet van 19 Juli van dit jaar, waarbij verdere uitzending van vrouwen naar de straf-kolonies werd verboden.

* * *

Dernburg en inboorlingen-politiek.

Men is zeer benieuwd naar de houding, welke de Duitsche minister van koloniën, naar aanleiding van de indrukken zijner Afrikaansche reis, in zake het inboorlingen-vraagstuk in de Duitsche koloniën zal aannemen. Er wordt van alles verhaald, waaruit zou zijn af te leiden, dat de heer Dernburg meer heil zou zien in de commerciëele exploitatie der koloniën, welker economische ontwikkeling in hoofdzaak van de inboorlingen zelven zou moeten uitgaan, dan in de vestiging van een groot aantal Europeesche ondernemingen in die streken. Hij zou de koffie-cultuur in het Oesambarasche in Duitsch-Oost-Afrika een doodgeboren kind hebben geheeten, dat hoe eer hoe beter diende te verdwijnen.

Intusschen zal het oordeel van den minister in diens te wachten rapport moeten worden afgewacht, alvorens zekerheid te erlangen.

Men wist toch ook reeds te berichten, dat de oplossing door den onder-minister, von Lindequist, aan het arbeidersvraagstuk,- in Süd-West gegeven, bij afwezigheid van zijn chef, in die mate diens afkeuring had gewekt, dat het heengaan van v. Lindequist eerlang zou kunnen worden tegemoet gezien— eene bewering, die echter onmiddellijk tegenspraak uitlokte.

INGEZONDEN.

In het Koloniaal Weekblad van 12 December ll. schrijft de heer van Heekeren:

„Ik kan niet ontkennen met stomheid te zijn geslagen, toen ik 't allerzonderlingst ingezonden schrijven van den heer W. Bosch in 't vorig nummer van dit blad onder de oogen kreeg. Hierin wordt mij verweten, in de rubriek Van Vreemde Koloniën de ontwikkeling van Formosa door de Japanners aan Nederland ten voorbeeld te hebben gesteld in het nummer van 22 Nov. ll. van dit blad."

Deze bewering is ten eenenmale onwaar. Ik dichtte niemand het vaderschap van dit stuk toe, en zeker niet den heer van H. om de heel eenvoudige reden, dat het stuk in het Koloniaal Weekblad van 22 Nov. ll. evenmin als de repliek in het blad van 12 Dec. onderteekend was. Ik wendde mij voor informatie tot de redactie en ontving heden daarop een partikulier schrijven van den heer van Heekeren, waarin o.m. voorkomt:

„Ik verzoek U dus beleefd, overeenkomstig mijne bedoeling, het stuk als door mij geteekend te willen beschouwen."

De overige in het stuk voorkomende impertinenties aan mijn adres gezonden door den heer van Heekeren, kunnen dus op goeden grond aan het eigen adres geretourneerd worden. De urgentie van noodzakelijke wreedheid, blijf ik pertinent ontkennen. Hiermede sluit ik verdere repliek.
W. BOSCH.

Deze hekkensluiter van den heer Bosch valt eerlijk gezegd, ons van hem tegen. Wij hadden gedacht, dat hij ruiterlijk, hetzij aan de redactie-commissie, hetzij aan den heer van Heekeren, die zijn repliek geteekend had, doch door een verzuim van den drukker was zijn naam weggelaten, — zou hebben bekend, zich bij het lezen vergist te hebben, waar hij het Koloniaal Weekblad verwijt, den Japanners op Formosa als voorbeeld gesteld te hebben. Zijn ontkennen van de urgentie van noodzakelijke wreedheid" zou er niet minder pertinent door geweest zijn.
De Redactie-Commissie.

Geachte Redactie,

Tot mijne blijdschap kan ik meedeelen, dat er nu eene commissie van toezicht voor mijn werk is gevormd, bestaande uit de H.H. zendelingen: J. Tast te Kajoe apoe bij Koedoes, J. Hübert, te Kedoeng pendjalin bij Djapara, en N. Thiessen te Mergaredja bij Tajoe.

Deze commissie zal van nu af de werkzaamheden te Pangoengsèn regelen, en ook op de geldzaken toezicht uitoefenen. Dit ontneemt mij een grooten last van verantwoordelijkheid; en het is voor het publiek ook zekerder en aangenamer, dan dat eene vrouw, die alles behalve bekwaam is voor dezen arbeid, alleen aan 't hoofd staat.

Door die commissie is bereids het land onder de vaste opgezetenen verdeeld, nl. onder 35 gezinnen en 9 ongetrouwde jonge mannen, tellende te zamen met inbegrip van 14 weezen die bij de getrouwden in huis zijn en door hen onderhouden worden, 141 personen. Dezen die arm zijn en ellendig, voor 't meerendeel ziek of vol wonden, hier aankwamen, zijn nu in staat om in hun eigen onderhoud te voorzien, zoodat men zien kan, dat het werk van 5½ jaar niet vergeefs is geweest. Die nog bij anderen inwoonden, zijn nu ook aan eigen huisjes geholpen.

Ik heb nu nog de zorg voor 38 personen, waaronder drie blinden, eene stokoude vrouw, een idioot, en verder weezen en zieken, die hier verpleegd worden tot ze hersteld zijn, om dan weer door anderen te worden vervangen. Voor deze allen heb ik per maand *f*80 noodig — de opbrengst van het land is nu voor de 141 opgezetenen, — hetgeen niemand te veel zal vinden, als men bedenkt, dat daarvan het salaris af moet voor mandoer, brievenbode, keukenmeid waschvrouw en waterdrager; en die 38 personen niet alleen voedsel, maar ook kleeding matten enz. noodig hebben. Het is alleen doordat ik dit jaar padi in voorraad heb opgekocht, dat ik het voor dit bedrag kan doen.

Daar het mij aan 't einde van elke maand veel tijd kost, om alle kleine dagelijksche uitgaven uit te pluizen en te specificeeren, en mijn hoofd dringend rust behoeft, zal zeker niemand het mij kwalijk nemen, dat ik voor 't vervolg alleen het totaal van de uitgaven benevens de ontvangen giften publiceer. De commissie van toezicht is daar, om de boeken na te zien en de uitgaven te controleeren.

Nu nog een staaltje van den arbeid hier. Ongeveer een jaar geleden zond de ass.-res. mij een idioot meisje van ongeveer twaalf jaar, iets waarvoor ik zeer dankbaar ben; want het zijn juist dezulken, die hulp behoeven. Het kind leek bij aankomst slechts een klomp vuil; hare huid was misschien nog nooit met water in aanraking geweest; die zag er tenminste vreemd en schilferachtig uit; en het kind had een ware watervrees. Hare voeten waren dik gezwollen, en het arme lichaam was zoo mager als een houtje. Ze kon uren lang zitten huilen, dat men er geheel wanhopig onder werd. En dan was ze maar niet aan zindelijkheid te wennen, en verbazend gewikst in 't wegkapen van kleinigheden. Nu, na een jaar, zou men het kind niet meer herkennen. Ze komt mij iederen morgen met een blij gezicht laten zien, dat ze zich — en nu geheel zonder toezicht — gebaad heeft; en in plaats van huilen hoort men haar nu in haar eentje op haar manier zingen. En verder maakt ze zich verdienstelijk, door de etensmandjes van de zieken op te halen; of ze laat mij met een trotsch gezicht een bosje hout zien, dat ze zelve heeft gesprokkeld; of ze houdt twee kleine kleutertjes bezig door heel aardig met hen te spelen. En ze ziet er heel welvarend uit.

Geeft het geen voldoening aan zulk een arbeid te mogen medewerken?

Van den rollenden „Sneeuwbal" heb ik tot nu toe *f*158.25 ontvangen, waaronder *f*5 van H. H., die mij verzocht, dit in de courant te vermelden. Dat bedrag heb ik op zij gezet voor het bouwen van een goede school; en later hoop ik daarnaast een net ziekenhuisje te kunnen opzetten. Echter moet ik tot mijn spijt mededeelen, dat de postcommies mij niet helpen kan met het inwisselen der postzegels, daar dit hem door zijn reglement verboden is, zoodat ik die niet te gelde kan maken.

Voor deze en al de andere giften zeg ik innig dank. Ook voor de tras, die ik gratis ontving van den heer v. E., voor het zeildoek en de verf. — ter waarde van *f*50 — van de firma Linde-Teves, en voor de bezending oude kleeren van mevr. H.

God zegene al de vriendelijke gevers en geefsters.
M. JANSZ.

Pangoengsèn, Tajoe, 1 Nov. 1907.

Uit de oude doos.

Lettende op het spreekwoord: „de beste stuurlui staan aan wal", zal ik het niet wagen omtrent de Atjeh-pacificatie eenig advies te geven. De Regeering van Nederlandsch-Indië en het bestuur van Atjeh zijn in te goede handen, dan dat hier te lande daaromtrent een oordeel kan worden geveld. Ik wil alleen wijzen, hoe in der ouden tijd werd gehandeld en welke goede resultaten toen bereikt werden.

Ik kwam in 1843 te Padang. Ons kust-zeilschip, met een Arabier tot gezagvoerder: de Ydroesie, bracht een detachement Europeesche soldaten van plm. 70 man over en tevens kwam met dat vaartuig de bevordering tot Generaal-Majoor mede, van den Kolonel, Civiel en militair Gouverneur van Sumatra's Westkust, V. Michiels. Na den Padrie-oorlog en de in 1841 plaats gehad hebbenden opstand van Batipo waren sterke garnizoenen in de Bovenlanden gebleven. Het 1ste bataljon — alle bataljons hadden 6 kompagnieën — was in de XIII Kotta's te Solok; het detacheerde eene kompagnie naar

Si-djoendjoeng; het 6de bataljon was in zijn geheel te Padang; het 10de bataljon te Fort de Kock; hiervan was een kompagnie te Pajakoembo en een te Fort v. d. Capellen; het 11de bataljon lag te Bandjol, maar ook daarvan waren twee kompagnieën gedetacheerd, een te Singkel en een te Rau. Voorts was er een depôtbataljon, hetwelk op de kust en in enkele binnenlandsche plaatsen detachementen leverde van 75 en meer manschappen.

De bataljons waren geheel op voet van vrede en deden hun gewonen garnizoensdienst, vooral veel militaire marschen, echter zooveel mogelijk vermijdende, in de kampongs te komen. De „rust" werd nimmer daarin gehouden en ook de manoeuvres hadden nooit kampong-aanvallen tot schijn-doel. Omdat de officieren en de troepen alle inkoopen deden op de markten der garnizoenen — Passers — kwam langzamerhand een geest van vertrouwen en welwillendheid bij de koopvrouwen en mannen op den passer zoowel als bij de inkoopende officiers-bedienden menagemeesters en soldaten.

De bevolking legde zich toe, om de benoodigdheden voor de menages aan te kweeken en naar den passer te brengen, en ze verdiende daarmede veel geld. Zoo kwam spoedig de pacificatie, geen militaire patrouilles brachten onrust en geharrewar in de kampongs; officieren ambtenaren en mindere militairen konden zich overal ongehinderd op reis begeven; de inlandsche hoofden brachten bezoeken bij onze ambtenaren en bij sommige officieren; die bezoeken werden teruggebracht: in alle opzichten kwam langzamerhand tevredenheid en rust.

Een twintigtal jaren geleden opperde ik het denkbeeld, om met groote troepenmacht de Bataklanden te bezetten niet als vijand, maar als het ware om een vreedzame annexatie te verrichten — zooals weleer de majoor Cobet de Redjang annexeerde.

Reeds in 1851-52, toen ik kommandant van Baroes was, vormde ik reeds in gedachte een plan de Campagne, om een troepenmacht in de Boven Bataklanden te vereenigen en dan langzaam in Noord-Westelijke richting voorwaarts te rukken, ten einde op die wijze het rijk van Atjeh te bereiken en te bedreigen.

Van mijn later opgeworpen voorstel, om op die manier Atjeh te attakeeren, heeft men echter niets willen weten: h e t z o u t e v e e l g e l d g e k o s t h e b b e n!

Ja, de zuinigheid bedriegt wel eens de wijsheid!

Het was zeker in de jaren vóór 1850, gemakkelijker om bataljons kompleet te houden dan later. Zoowel ten tijde van het corps Jagers v. Cleerens, als daarna, stroomden jeugdige Belgische deserteurs naar Nederland om in Indië te dienen. Ze kregen, evenmin als de van de regimenten hier te lande komende vrijwilligers, eenig handgeld; slechts de in Harderwijk aangenomen rekruten ontvingen ƒ10.50 handgeld, als ze het nemen wilden. Velen deden het niet, omdat zij avancement willen maken. De Belgen allen reeds, hetzij als vrijwilliger of milicien, gediend hebbende, waren meestal flinke soldaten. Aan suppletie-troepen was dus destijds geen gebrek. Ook waren er nog kompagnieën Afrikanen, die veel goede diensten hebben bewezen. Die tijden zijn voorbij! Om thans genoeg suppletie-troepen te bekomen, zal men ze zeer goed dienen te betalen, niet met handgeld, maar met soldij en pensioen. Aan onderofficieren en manschappen geve men het dubbele soldij en pensioen van die van het leger hier te lande. Dan zullen de liefhebbers niet ontbreken.

Zutphen. K. H. O. v. BENNEKOM.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche courant van 15 November 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte, twee jaar verlof naar Europa, aan den voorzitter van den landraad te Menado, Mr. C. de Roon Swaan.

Benoemd: tot assistent-resident van Madjalengka, Cheribon, de ass.-res. van Indramajoe, F. Ph. H. Maurenbrecher; van Indramajoe, de id. van Bangil, Pasoeroean, E. L. Kruseman; van Bangil, de idem voor de politie te Soerabaja, W. F. Lutter; voor de politie te Soerabaja, de secretaris van Soerabaja H. J. Waleson; van Anjar, Bantam, de controleur W. C. Blanken; van Demak, Semarang, de ambt. op nonactiviteit D. Burger; der Zuiderdistricten — Celebes en Onderh. — de tijdelijke ass.-resid. van Paré—Paré, H. de Vogel M.Hzn.; der Palembangsche Bovenlanden, de ambt. op nonactiviteit, H. E. Muller.

tot voorzitter van den landraad te Menado, de rechterl. ambt op nonactiviteit Mr. N. Dirkzwager.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-res. van Paré-Paré, de controleur W. Frijling.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter der landraden te Madioen en Ponorogo, Mr. B. W. L. Dwars.

Benoemd: tot inl. off. van justitie bij den landraad te Tjamba, de djaksa Jahaka.

Ontslagen: de gewezen ass. wedono van Bandjarwangoe, Banjoemas, Raden Soeradiradja; op verzoek, eervol, de wedono van Gempol, Pasoeroean, Raden Troeno Setro; op verzoek, eervol, Mej. E. J. A. Hildering, hulponderwijzeres aan de 3e school te Bandoeng.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa, aan den 2en luitenant der infanterie, H. A. E. Jacobs.

Geplaatst: te Batavia, de 2e luitenant der genie, E. Hogewind; te Tjimahi, de id. A. L. R. van der Meer, beiden uit Nederland verwacht.

Uit de Javasche Courant van 19 November 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: de commies 3e klasse bij den post- en telegraafdienst, Mej. Ch. Ph. Olivier; op verzoek, eervol, de onderwijzeres der 2e klasse Mej. S. M. van Es.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e klasse, de hulponderwijzeres, mej. F. J. S. Schrieder; tot tijd. posthouder van Batjan, Ternate, S. Kneefel; tot houtvester bij het boschwezen, H. J. L. Beck; tot machinist bij de zoutbriketteering op Madoera, R. F. E. Reijneke; tot opzichter 1e klasse bij den Waterstaat, de ambt. op nonactiviteit J. H. Boon;

tot wedono van Tlogewoengo, Pati, Raden Soemodirdjo; van Tajoe, Pati, Mas Gondowardojo;

tot controleur, K. A. baron van Reede v. Oudtshoorn, ambt. op nonactiviteit, geplaatst in de res. Cheribon; id. A. F. Meijer, in de res. Djambi en J. Seijne Kok in Timor en Onderh.

Verplaatst: naar het gouv. Sum. Westkust, de contr. G. F. E. Gonggrijp; naar de res. Tapanoeli de contr. H. Radersma; naar de res. Westerafd. van Borneo de contr. J. Ph. J. Bouman.

Benoemd: tot onderwijzer der 3e klasse, F. H. Schmidt te Weleri, Semarang, en W. D. Koot te Djombang, Soerabaja.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, één jaar verlof naar Europa, aan den 1en luit. kwartiermeester bij de mil. administratie, H. J. E. Dekker.

Ontslagen: op verzoek, wegens volbrachten dienst-tijd, eervol, de luit.-kolonel der infanterie J. M. v. Gogh.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Padang, de luit.-kolonel J. Brijan; tot instructeur van het korps barisan van Madoera te Pamekasan de kapitein J. N. H. Lauweriks.

Overgeplaatst: bij het 11e bataljon te Mr. Cornelis, de sedert tot majoor bevorderde kapitein H. J. van Bremen.

Inhoud Tijdschriften.

Weekblad voor Indië 1907. No. 30.

Vandalisme, door H., met foto's. — Onze „Vereeniging van Letterkundigen", door Deus Minor.— Brieven uit Patria, vervolg, door Jan Willemsz. — Grieksch-Romeinsche kunst in Indië. Tentoonstelling van bronzen te Batavia, door den Ned.-Ind. Kunstkring, met foto's, door P. A. J. Moojen. — Landbouwcrediet in Oost-Indië, met foto, door X.— Een walvisch op Java's strand, met een foto, door M. B. van der Jagt. — Indrukken van den dag, vervolg door Corax. Enz.

Eigen haard 1907. No. 48

De hydrographische opname in Oost-Indië, door H. v. d. S., met afb. — **Id. No. 50.** Van een kleine expeditie. — Beschrijving van de „Excursie" naar Babber, Tenimber-oelanden, met afb

Indisch Militair Tijdschrift, 1907, No. 11.

Het nachtgevecht in den modernen oorlog, door R. Boonstra, vervolg en slot. — De handhaving der neutraliteit onzer koloniën bij een mogelijken oorlog tusschen Japan en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door C. J. J. de Neve. — Eenige opmerkingen betreffende de schietopleiding en schietoefeningen der infanterie met behulp van schietschijven, door L. M. A. Quack. — Het tegenwoordige oefenstelsel bij onze infanterie, door J. H. I. le Cocq d' Armandville. — Kort overzicht van den toestand op Nieuw-Guinea, met plaat. — Eenige gegevens over een proefkanon, geconstrueerd naar 't ontwerp van den kapitein der infanterie A. J. Gooszen. — De militaire opleiding van de jeugd in Zwitserland, door J. C. Pabst.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. **Koning Willem III**, gezagvoerder V. Stobbe, bestemd te vertrekken van Amsterdam—Batavia 14 Dec. 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:
J. F. Meijer, echtgenoote en 2 kinderen;
Mej. C. C. A. Fehr;
Mej. P. A. Fehr;
P. C. Huisman;
E. A. Grader v. d. Maas en echtgenoote;
C. Grizel;
J. W. F. B. Vollprecht.
Naar Belawan-Deli:
B. R. Pietersen;
N. C. Wetselaar Jr.
Naar Singapore:
W. J. Jansen.
Te Genua zullen zich inschepen:
A. F. J. Romswinckel;
H. J. van Arkel en echtgenoote;
H. J. D. de Fremery en echtg. en 2 kn.;
Mej. C. Slingervoet Ramondt;
F. J. Bosch en echtg.;
H. J. Krügers;
A. A. de Rijk;
A. de Vries en echtg.;
H. E. Wempe;
P. J. Spruijt;
H. L. Roelfsema en echtg. en 2 kn.;
P. J. v. d. Ham;
A. Mikkers;
Mej. C. v. d. Putten;
L. Sieling en echtg. en kind.
Naar Belewan-Deli:
J. P. van Heil en echtg.
Naar Singapore:
M. J. Dalmeijer en echtg. en kind.

Passagierslijst van het s.s. Prins Willem V, kapitein J. C. Metus, hetwelk zal vertrekken 13 December Amsterdam—**West-Indië**.
Mevr. B. Idenburg—Deutz;
B. Immink;
O. Prochnow.

Passagierslijst van het s.s. **Pins Willem I**, gezagvoerder A. R. Zijboer, van **West-Indië** naar Amsterdam.
Eerw. Pater F. Bazelman;
D. L. Jonker Dzn.;
C. F. Th. Otto;
F. C. Hofman;
J. Appel;
C. M. Kemp.

Passagierslijst van het s.s. **Rembrandt**, gezagvoerder D. Hubert, vertrokken van Batavia 21 November 1907 en aangekomen te Genua 13 Dec. '07.
Te Genua hebben zich ontscheept:
Dr. J. A. F. Wiederhoed;
C. J. Hasselman en echtgenoote;
C. Pino;
Ch. E. Bodemeijer en echtgenoote;
A. Hulshoff Pol;
C. M. Selter;
J. W. Elbers;
J. J. de Wijs;
J. H. A. van Nieuwland;
H. Engelberts;
G. C. C. Thierens;
A. Pennings, echtg. en 2 kinderen;
Mejuffrouw H. Bouwhuijs;
Mejuffrouw H. de Haas;
W. C. L. G. Halverhout en echtgenoote;
H. H. Langelaar;
G. A. Breijer;
M. Botman;
J. F. de Jong;
J. Klijnstra;
K. van Dijk, echtgenoote en kind;
E. L. van Acker;
H. van Woudenberg;
W. Ferchland.
Van Singapore:
H. Polano;
Mevrouw A. v. d. Berg en kind;
J. Hoekstra.
Van Sabang:
A. de Bruin.
Van Belawan-Deli:
C. P. Lenshoek en 2 kinderen;
J. Könings.
Van Port-Said:
H. van Nouhuijs;
M. W. Haalebos.
Te Amsterdam zullen zich ontschepen:
M. Winkler;
P. J. Pieters;
Mevr. W. F. H. Versnel—Pas en 4 kn.;
Mej. E. M. Kläpfer;
H. E. B. C. Babock, echtg. en 5 kn.;
J. Muller;
R. Hallersberg;
G. Ammer;
S. Weijl;
L. M. I. Franken;
A. Klumpen;
A. de Winter;
benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.
Van Sabang:
F. J. F. Fijt;
Van Deli:
J. J. P. A. v. Welt Jr.;
O. Leonhardt;
J. Hahnenberger;
H. Köhler;
C. Schuk;
P. Metzger;
D. König;
J. Schwartz.